

TURIZM SOHASIDA DUAL TA'LIM MENEJMENTI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH

Bayramova Muattar Naimzoda

Buxoro xalqaro universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Tel: +998 93 394 88 80

E-mail: muattarbayramova2@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20282608>

Annotatsiya: Mazkur tezisda turizm sohasida dual ta'lim tizimining ahamiyati, uning boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish masalalari hamda xalqaro tajribalar asosida samarali menejment yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ta'lim va amaliyot integratsiyasini kuchaytirish orqali raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning innovatsion usullari yoritiladi.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, turizm, menejment, innovatsion mexanizm, amaliyot, oliy ta'lim, hamkorlik, kompetensiya.

Abstract

This thesis analyzes the importance of the dual education system in the tourism sector, issues of improving its management mechanisms, and effective management approaches based on international experience. It also highlights innovative methods for training competitive specialists by strengthening the integration of education and practice.

Keywords: dual education, tourism, management, innovative mechanism, practice, higher education, cooperation, competence.

Kirish

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida turizm sohasi eng tez rivojlanayotgan va yuqori daromad keltiruvchi tarmoqlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Turizmning rivojlanishi mamlakat iqtisodiy salohiyatini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, hududlar infratuzilmasini rivojlantirish hamda milliy madaniyatni xalqaro miqyosda targ'ib qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois ko'plab davlatlarda turizm sohasi uchun raqobatbardosh, zamonaviy bilim va amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Zamonaviy mehnat bozori esa oliy ta'lim tizimidan faqat nazariy bilimga ega emas, balki real ish jarayoniga tez moslasha oladigan, amaliy tajribaga ega mutaxassislarni talab qilmoqda. Shu nuqtai nazardan dual ta'lim modeli ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini ta'minlovchi samarali mexanizm sifatida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, turizm kabi xizmat ko'rsatish bilan chambarchas bog'liq sohada dual ta'lim tizimi talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning eng maqbul usullaridan biri hisoblanadi.

Dual ta'lim tizimi orqali talabalar nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirib, turizm korxonalarida bevosita tajriba orttiradi. Natijada bitiruvchilarning kasbiy kompetensiyasi, muloqot madaniyati, xizmat ko'rsatish sifati va mehnat bozoridagi raqobatbardoshligi ortadi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlanib, kadrlar tayyorlash sifati yangi bosqichga ko'tariladi.

Mazkur tezisda turizm sohasida dual ta'lim menejmenti mexanizmlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini, innovatsion boshqaruv yondashuvlari hamda xalqaro tajribalarni milliy ta'lim tizimiga tatbiq etish masalalari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Hozirgi davrda turizm sohasi nafaqat iqtisodiy rivojlanish omili, balki davlatning xalqaro imiji va madaniy integratsiyasini ta'minlovchi strategik yo'nalishlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Turizm xizmatlari sifati esa bevosita ushbu sohada faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning bilim, ko'nikma va kasbiy kompetensiyalariga bog'liqdir. Shu sababli turizm ta'limida an'anaviy nazariy yondashuvlardan amaliyot bilan integratsiyalashgan dual ta'lim tizimiga o'tish zarurati ortib bormoqda.

Dual ta'limning asosiy mohiyati talabani faqat auditoriyada emas, balki real ish muhiti orqali ham tayyorlashdan iboratdir. Turizm yo'nalishida bu tizim ayniqsa muhim, chunki mehmon kutish madaniyati, xizmat ko'rsatish etikasi, mijoz bilan muloqot, inqirozli vaziyatlarni boshqarish kabi ko'nikmalarni faqat nazariy bilim asosida shakllantirish qiyin. Talaba mehmonxona, turistik firma, aeroport, restoran yoki gidlik xizmatlarida amaliy faoliyat olib borish orqali kasbiy muhitga moslashadi va o'zida real tajriba hosil qiladi.

Turizm sohasida dual ta'lim menejmentini rivojlantirishda eng muhim masalalardan biri bu ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasidagi tizimli hamkorlikni yo'lga qo'yishdir. Ko'plab holatlarda amaliyot jarayoni rasmiy xarakter kasb etib, talabaga yetarli tajriba bera olmaydi. Shu sababli hamkor tashkilotlar bilan uzoq muddatli memorandumlar ishlab chiqish, amaliyot dasturlarini birgalikda shakllantirish hamda korxona mutaxassislari ta'lim jarayoniga jalb etish samarali natija beradi. Bu orqali o'quv dasturlari mehnat bozori ehtiyojlariga moslashadi.

Dual ta'lim tizimining samaradorligi ko'p jihatdan boshqaruv mexanizmlarining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liq. Zamonaviy menejment yondashuvlari asosida raqamli monitoring tizimlarini joriy etish, talabalarning amaliy faoliyatini elektron platformalar orqali nazorat qilish hamda baholash tizimini kompetensiyaga asoslangan mezonlar bilan boyitish muhim hisoblanadi. Masalan, talabaning faqat nazariy bilimi emas, balki xizmat sifati, muomala madaniyati, jamoada ishlash qobiliyati va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalari ham baholanishi lozim.

Shuningdek, dual ta'limni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash alohida ahamiyat kasb etadi. Virtual mehmonxona modeli, simulyatsion darslar, raqamli bron qilish tizimlari bilan ishlash, sun'iy intellekt asosidagi turizm xizmatlarini o'rganish talabalarni zamonaviy bozor talablariga tayyorlaydi. Bugungi turist nafaqat xizmat sifati, balki tezkorlik va raqamli qulaylikni ham talab qilmoqda. Shu sababli turizm ta'limida texnologik kompetensiyalarni shakllantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Yana bir muhim jihat shuki, xalqaro tajribani milliy ta'lim tizimiga moslashtirishdir. Rivojlangan davlatlarda dual ta'lim modeli ish beruvchi manfaatlari bilan ta'lim maqsadlarini uyg'unlashtirish asosida tashkil etilgan. O'zbekistonda esa bu tizimni joriy etishda hududiy turizm salohiyatidan kelib chiqib differensial yondashuvni qo'llash maqsadga muvofiqdir. Masalan, tarixiy turizm rivojlangan hududlarda gidlik va madaniy meros yo'nalishlariga, ekologik turizm hududlarida esa eko-servis va tabiat turizmi kompetensiyalariga ko'proq e'tibor qaratilishi kerak.

Turizm sohasida dual ta'lim menejmentini rivojlantirish orqali nafaqat malakali kadrlar tayyorlash, balki yoshlarning bandligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va milliy turizmning xalqaro raqobatbardoshligini kuchaytirish imkoniyati yuzaga keladi. Shu bois dual ta'limni rivojlantirish davlat, ta'lim muassasalari va xususiy sektorning uzviy hamkorligini talab etadigan strategik yo'nalish hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, turizm sohasida dual ta'lim menejmenti mexanizmlarini rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki turizm sohasining o'ziga xos jihati nazariy bilim bilan bir qatorda yuqori darajadagi amaliy tayyorgarlikni ham talab qiladi. An'anaviy ta'lim modeli ko'pincha talabani real ish muhitiga to'liq tayyorlay olmaydi, dual ta'lim esa ushbu muammoning samarali yechimi sifatida namoyon bo'ladi.

Mazkur tizim orqali talabalar o'qish davomidayoq kasbiy tajribaga ega bo'lib, mehnat bozori talablariga moslashadi. Natijada bitiruvchilarning ish bilan ta'minlanish darajasi ortadi, ish beruvchilar esa qayta tayyorlash uchun ortiqcha vaqt va mablag' sarflamaydi. Bu esa ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasining amaliy samarasini ko'rsatadi.

Shuningdek, dual ta'limni samarali boshqarish innovatsion menejment yondashuvlarini talab etadi. Xususan, raqamli boshqaruv tizimlari, kompetensiyaga asoslangan baholash, individual ta'lim trayektoriyasi hamda korxona va oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi strategik sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Kelajakda sun'iy intellekt, smart texnologiyalar va xalqaro sertifikatlash tizimlari dual ta'lim samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Abdurahmonov Q. X. Turizm iqtisodiyoti va menejmenti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
2. Axmedov B. A. Oliy ta'limda innovatsion boshqaruv texnologiyalari. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Alimuhamedov S. Turizmda xizmat ko'rsatish texnologiyalari. – Samarqand: Zarafshon, 2022.
4. Ergashev I. Ta'lim menejmenti va marketingi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. Ismoilov R. Dual ta'lim tizimi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Innovatsiya, 2023.
6. Jo'rayev F. Turizm industriyasida kadrlar tayyorlash metodologiyasi. – Buxoro: Durdona, 2021.
7. Mahmudov N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
8. Qodirov A. Turizm sohasida raqamli boshqaruv mexanizmlari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2024.
9. Rasulov Sh. Oliy ta'limda xalqaro tajriba va integratsiya masalalari. – Toshkent: Universitet, 2022.
10. Xolmatov D. Turizmda innovatsion menejment asoslari. – Toshkent: Akademnashr, 2021.